

DRAAIBOEK THUISCOMPAGNIE

VERSTERKENDE EN VERBINDENDE GEZINSZORG
IN KWETSBARE GEZINNEN

VOORWOORD

Thuiscompagnie vergezelt, verbindt en versterkt !

Thuiscompagnie is een belangrijke partner in het verhogen van de levenskwaliteit van gezinnen in armoede met minderjarige kinderen.

Met middelen uit Limburg Sterk Merk (LSM) heeft Thuiscompagnie de afgelopen drie jaren aangetoond dat ontwikkelingskansen van kinderen in kwetsbare gezinnen verhoogd worden als kinderen tot rust komen. Kinderen die opgroeien in armoede, lopen immers de kans om later ook zelf in armoede te belanden. Om die cirkel te doorbreken heeft Thuiscompagnie een innovatief ondersteuningsprogramma uitgewerkt.

Thuiscompagnie stimuleert, motiveert en vormt vrijwilligers, dienst- en hulpverleners en beleidsmensen om mensen in armoede te ondersteunen vanuit een versterkend en verbindend kader. Vele verzorgenden van de diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg werden en worden opgeleid en gecoacht om versterkend en verbindend te werken, om samen met de gezinnen aan de slag te gaan en een bijdrage te leveren aan het herstellen van het evenwicht tussen draaglast en draagkracht.

Gezinnen die een beroep willen doen op praktische ondersteuning hebben nood aan verzorgenden die de nodige tijd nemen en inspanningen doen om het vertrouwen van het kwetsbare gezin te winnen en te behouden.

U zal ongetwijfeld geboeid worden door de ervaringen van verzorgenden die de afgelopen drie jaar samen met kwetsbare gezinnen hebben gepoetst, gekookt, gestreken, gewassen, gebakken, gegeten, opgeruimd, vergezeld naar een dienst of naar school, gezocht naar hobby's en papieren ingevuld. U kan lezen hoe de verzorgende samen met het gezin kan werken en waarom iets versterkend werkt of soms niet.

Het draaiboek gaat ook over de noodzaak om verzorgenden te ondersteunen om verbindend aanwezig te zijn. Gezinnen (moeders, vaders en jongeren) maken in dit boek duidelijk wat ze van 'ondersteuning' verwachten. Versterkend en verbindend werken vraagt een grote inzet van iedereen: van de verzorgende, van de coach en van de diensten gezinszorg, van andere hulpverleners die bij het gezin betrokken zijn maar vooral ook van het gezin zelf.

Daarvoor is een coachend contact met het gezin en met de verzorgende nodig. Dat vraagt keuzes van de diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg die minder evident zijn dan ze op het eerste zicht lijken. Als je het draaiboek leest, zal je meteen duidelijk worden waarover het gaat. Impulsen vanuit het beleid zijn hier aangewezen.

Thuiscompagnie is gerealiseerd in een netwerkorganisatie, waarin de deskundigheid van alle partners werd gebundeld onder aansturing van de provincie. We willen iedereen graag van harte danken die zijn steentje heeft bijgedragen aan het realiseren van Thuiscompagnie.

Een speciale dank je wel gaat naar de 150 gezinnen die hun vertrouwen hebben gegeven om mee te werken en aan de meer dan 100 verzorgenden die samen met deze gezinnen aan de slag zijn gegaan. Hun ervaringen vormden, samen met de denkkaders vanuit Bind Kracht, het basismateriaal voor dit draaiboek.

Ellen Cypers, Patricia Daems, Anneleen D'Hooge, Odette Geelen, Hilde Genoe, Guy Hoeven, Mieja Engelen, Lieve Kavs, Cécile Peters en Ine Spreuwers gingen er als lid van de ontwikkelingsgroep mee aan het werk en schreven de onderdelen thema per thema uit. Nuttig advies, kritische bedenkingen en aanvullingen kregen we van Inge Halinec, Renilde Nulens, Koen Vansevenant, Agnes Verbruggen, Yola Thienpont en Katrien Vandenbempt. In het bijzonder willen we ook Kristien Nys vermelden die volhardend meewerkte aan de eindredactie, Caroline van Poucke die zich enthousiast op de layout stortte en Mieja Engelen die gedreven de coördinatie van Thuiscompagnie en van dit draaiboek voor haar rekening nam. Een warm woord van dank ook aan de directies en leidinggevenden van de diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg, actief in Limburg, die hun schouders onder het project hebben gezet, hun verzorgenden de toelating gaven om aan de intervisies deel te nemen en ook in de komende jaren Thuiscompagnie blijven aanbieden.

Thuiscompagnie heeft een spoor achtergelaten in Limburg. We hopen hiermee Vlaanderen te inspireren.

Veel leesplezier !

Frank Smeets

Gedeputeerde van Welzijn

AAN DE SLAG MET HET DRAAIBOEK

Dit draaiboek is ontstaan vanuit het werk van Thuiscompagnie met maatschappelijk kwetsbare gezinnen, met verzorgenden, coachen, (regio- of sector)verantwoordelijken, met diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg en tal van andere hulpverleners. De handvatten die je in dit handboek kan terugvinden, zijn in eerste instantie op deze actoren afgestemd. We zijn er echter van overtuigd dat dit draaiboek ook inspiratie kan bieden voor andere werkvelden en domeinen die in hun werking (nog) beter tegemoet willen komen aan de krachten en noden van maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

Het draaiboek bestaat uit 11 hoofdstukken die je wegwijs maken in de vele aspecten en uitdagingen van het versterkend en verbindend werken met maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Het 1e hoofdstuk licht in een notendop de werking van Thuiscompagnie toe. Al de andere hoofdstukken behandelen één deelaspect of thema van Thuiscompagnie. Dat geeft het volgende overzicht:

- een beknopte beschrijving van de inhoudelijke en praktisch organisatorische aanpak van Thuiscompagnie (hoofdstuk 1),
- de visie op maatschappelijke kwetsbaarheid en de samenleving en de implicaties daarvan voor het werken met maatschappelijk kwetsbare gezinnen (hoofdstuk 2),
- de leef- en belevingswereld van maatschappelijk kwetsbare gezinnen die op Thuiscompagnie een beroep doen (hoofdstuk 3),
- het sociaal netwerk van gezinnen in Thuiscompagnie en hoe je dat kan aanspreken en verbreden (hoofdstuk 4),
- de taken en het profiel van de verzorgende en de coach of de persoon die haar vanuit de dienst bij haar opdracht kan ondersteunen (hoofdstuk 5),
- de stappen die in het ondersteuningstraject doorlopen worden (hoofdstuk 6),
- de mogelijkheden om vanuit een krachtergerichte blik aan motivatie en vooruitgang te werken en die in beeld te krijgen (hoofdstuk 7),
- coachingsstrategieën en thema's die een coach in de ondersteuning van het gezin en de verzorgende kan inzetten (hoofdstuk 8),
- een brede waaier aan methodieken en instrumenten die vanuit Bind-Kracht en andere contexten concreet vertaald werden naar het ondersteuningswerk van Thuiscompagnie (hoofdstuk 9),
- aandachtpunten en mogelijkheden om tot een goede samenwerking, afstemming, met andere hulpverleners te komen (hoofdstuk 10),
- handvaten om het versterkend en verbindend werken op dienstniveau, in al zijn praktisch-organisatorische, inhoudelijk ondersteunende aspecten en deontologische en ethische aspecten een plaats te geven (hoofdstuk 11).

Elk hoofdstuk kan, naargelang je interesse, apart gelezen worden. Als teamverantwoordelijke ben je misschien vooral op zoek naar (nieuwe) methodieken die je in je begeleidings- of ondersteuningswerk van bijvoorbeeld je verzorgende of andere medewerker kan inzetten (hoofdstuk 9) of wil je iets meer weten over het verloop en de verschillende stappen van een ondersteunings-

traject (hoofdstuk 6). Als ‘nieuwe’ aandachtsmedewerker voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen wil je je misschien vooral verrijken met getuigenissen over de leef- en belevingswereld van deze gezinnen (hoofdstuk 3) en wat dat voor je hulp of ondersteuning zou kunnen betekenen (hoofdstuk 2). Als directeur of diensthoofd gaat je interesse misschien vooral uit naar het profiel waaraan een verzorgende en / of ondersteuningsfiguur moet voldoen opdat ze in maatschappelijk kwetsbare gezinnen ingezet kan worden (hoofdstuk 5), welke resultaten je van een versterkende en verbindende aanpak mag verwachten (hoofdstuk 7) of wil je bekijken hoe je dat versterkende en verbindend werken in de eigen dienst of organisatie (verder) kan ontwikkelen (hoofdstuk 11).

De aanpak van Thuiscompagnie kent verschillende lagen. Het is een meervoudige aanpak die op verschillende niveau's versterkend en verbindend wil werken. Dat betekent dat, ook al hebben we in de hoofdstukindeling afgebakende aspecten beschreven, die verschillende aspecten nauw met elkaar verbonden zijn. In elk hoofdstuk zal je dan ook verwijzingen naar andere hoofdstukken terugvinden. Ze helpen je om, wanneer je bijvoorbeeld meer verdiepende informatie over een bepaald thema wil lezen, de weg daarnaartoe te vinden.

Daarbij aansluitend geven we mee dat het project Thuiscompagnie nu meer dan 3 jaar in ontwikkeling is. De aanpak zoals hier beschreven, is er m.a.w. niet ‘zo maar’ gekomen. Het vroeg van alle betrokkenen (cf. supra) vele kleine en grote stappen en niet in het minst tijd, reflectie en daadkracht. Net zoals verandering zich bij gezinnen in een verschillend tempo en op verschillende manieren kan aftekenen, geldt dat evenzeer voor al de personen en diensten die in het veranderingsproces zijn ingeschakeld. Verwacht m.a.w. niet dat je in dit draaiboek hét scenario zal vinden om in een handomdraai de meervoudige aanpak van Thuiscompagnie in jouw setting, op alle niveaus en geledingen waar te maken.

Om je een zo goed en concreet mogelijk beeld te geven van de aangereikte inzichten en methodieken, voegden we in dit draaiboek situatiebeschrijvingen en getuigenissen van ouders, jongeren, verzorgenden, maatschappelijk werkers, dienstverantwoordelijken en andere hulpverleners toe. Heel wat situatiebeschrijvingen en getuigenissen komen uit de verschillende overleg-, trainings-, intervisie- en supervisiemomenten van Thuiscompagnie. Zij staan in de blauw/groen getinte tekstvakken die overeenstemmen met de hoofdstukmarkering. Het draaiboek bevat ook getuigenissen die werden opgetekend in het onderzoek naar de aanpak van Thuiscompagnie (Nys, 2012). Je vindt deze getuigenissen in de oranje tekstvakken terug. Om de herkenbaarheid zo veel als mogelijk te beperken, werden alle situatiebeschrijvingen en getuigenissen geanonimiseerd. We gebruikten fictieve namen (door de moeders, vaders en jongeren zelf gekozen) en veranderden soms details in hun getuigenis, zonder daarbij afbreuk te doen aan de kern van hun getuigenis. We zijn er ons van bewust dat de situatiebeschrijvingen en getuigenissen ‘slechts’ momentopnamen zijn. Door een grote verscheidenheid aan situatiebeschrijvingen en getuigenissen op te nemen, trachten we je toch een zo rijk en volledig mogelijk beeld van de aanpak en impact van Thuiscompagnie te geven. Ze illustreren hoe ‘maatwerk’ in Thuiscompagnie een plaats krijgt.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Thuiscompagnie weerspiegelt een samenwerking tussen veel partners. Elk van die partners heeft zijn eigenheid. Hun visie en doelstellingen kunnen gelijklopend zijn, maar ook (nuance)verschillen omvatten. Zo kan bijvoorbeeld de dagelijkse werking of de praktisch-organisatorische uitvoering (bv. procedures, afspraken, personeelsomkadering) van dienst tot dienst verschillen. Deze verscheidenheid komt tot uiting in de terminologie en functie-omschrijvingen van de verschillende diensten. In het draaiboek hebben we dienstspecifieke termen zo veel als mogelijk vermeden. Deze verklarende woordenlijst geeft je een overzicht van een aantal dienstspecifieke begrippen.

Daarnaast vind je er ook een verantwoording in van onze begrippenkeuze. De literatuur reikt ons soms meerdere ‘gelijkaardige’ begrippen aan of een gewijzigde regelgeving betekent dat de tot voor kort gangbare begrippen en diensten, niet langer in voege zijn en (stilaan) van het toneel (zullen) verdwijnen.

Arme gezinnen - maatschappelijk kwetsbare gezinnen – kwetsbare gezinnen

In de literatuur en in onderzoek worden al deze termen, al dan niet door elkaar, gebruikt. Ook in dit draaiboek gebruiken we deze verschillende termen. We geven evenwel de voorkeur aan de term ‘maatschappelijk kwetsbare gezinnen’. Deze term verwijst immers uitdrukkelijk naar de maatschappelijke uitsluitingsmechanismen die zich op verschillende levensdomeinen laten gelden.

Coach – regioverantwoordelijke - sectorverantwoordelijke – teamverantwoordelijke - ...

Coachen staan in voor de inhoudelijke ondersteuning en de opvolging van de verzorgenden van hun dienst gezinszorg en aanvullende thuiszorg. Kortom het zijn de medewerkers die de verzorgenden coachen. In Thuiscompagnie staan ze ook mee in voor de ondersteuning van het gezin en de opvolging van het ondersteuningstraject.

In sommige diensten betreft het een persoon die specifiek aangesteld is om deze functie op te nemen (bv. een aandachtsmedewerker voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen). In andere diensten wordt deze functie opgenomen door een medewerker die ook instaat voor praktisch-organisatorische taken (bv. dienstregeling, administratie van de gezinsbijdrage e.a.). Naargelang de dienst, kan de coachende functie m.a.w. opgenomen worden door een regioverantwoordelijke, een teamverantwoordelijke, een sectorverantwoordelijke of een andere medewerker. Belangrijk daarbij is dat deze persoon wel degelijk een mandaat en ruimte heeft om die coachende functie op te nemen. Zij zijn immers een belangrijke schakel waardoor de verzorgende zich in haar werk met maatschappelijk kwetsbare gezinnen gedragen weet.

Comité Bijzondere Jeugdzorg - Ondersteuningscentra Jeugdzorg

Omdat in de looptijd van het project Thuiscompagnie de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg nog operationeel waren, hanteren we in het draaiboek deze term. Deze comités namen tot voor kort de vrijwillige hulpverlening als opdracht op: de hulpverlening gebeurde op vraag van en met het akkoord van de betrokken partijen.

Op 21 februari 2014 keurde het Vlaams Parlement het uitvoeringsbesluit bij het Decreet integrale jeugdhulp definitief goed. Het decreet hertekende het landschap van de jeugdhulp. De werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en van de Bemiddelingscommissies kwam daarmee tot een einde en de Ondersteuningscentra Jeugdzorg en de intersectorale toegangspoort traden in werking. Zie o.a. <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/regelgeving/>

Dienst gezinszorg en aanvullende thuiszorg

Het zorgaanbod van de diensten gezinszorg (1) en aanvullende thuiszorg (2) bestaat respectievelijk uit: (1) persoonsverzorging, huishoudelijk hulp, schoonmaakhulp en de daarmee verband houdende algemene psychosociale en pedagogische ondersteuning en begeleiding en (2) schoonmaakhulp, oppashulp of karweihulp (Woonzorgdecreet, 4 maart 2009). In Vlaanderen zijn er verschillende diensten actief. In Thuiscompagnie participeren private diensten, diensten verbonden aan de OCMW's en de dienst van Welzijnsregio Noord-Limburg.

Spilfiguur

De spilfiguur is een hulpverlener die dicht bij de cliënt staat. Hij neemt een belangrijke taak op binnen het lokaal cliëntoverleg (LCO). Dit is een overleg tussen een cliënt en zijn hulpverleners. Samen komen ze tot afspraken over de doelen die de cliënt wil bereiken en de ondersteuning die hij daarvoor nodig heeft. De spilfiguur ondersteunt de cliënt vóór, tijdens en na het overleg. Hij staat in voor de voorbereiding van de cliënt. Hij informeert de LCO-coördinator. Dit is de persoon die het overleg organiseert, maar zelf niet betrokken is bij de hulpverlening aan de cliënt. In Thuiscompagnie neemt de coach soms de rol van spilfiguur op. Meer informatie over het LCO en de spilfiguur kan je onder meer lezen op: <http://www.limburg.be/lokaalclientoverleg>.

Verzorgende

Een verzorgende werkt vanuit een dienst gezinszorg en aanvullende thuiszorg bij de gebruiker thuis. Ze kan verschillende taken opnemen: persoonsverzorging, huishoudelijke hulp of algemene psychosociale en pedagogische ondersteuning. De verzorgende moet een bekwaamheidsattest polyvant verzorgende/zorgkundige kunnen voorleggen. Dit attest kan behaald worden na een opleiding bij een private dienst of bij een openbare dienst (bv. Familiehulp vzw, Landelijke Thuiszorg, Solidariteit voor het Gezin, VDAB, OCMW enz.). De opleiding kan voltijds (11 à 12 maanden) of deeltijds (2 jaar) worden georganiseerd. Meer informatie over deze opleiding vind je onder meer op http://www.onderwijskiezer.be/volwassen/volw_verzorgende.php.

In Thuiscompagnie worden de verzorgenden getraind, gevormd en opgevolgd om versterkend en verbindend te werken met maatschappelijk kwetsbare gezinnen.

LIJST VAN AFKORTINGEN

CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
CBJ	Comité Bijzondere Jeugdzorg
CKG	Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning
K&G	Kind en Gezin
LCO	Lokaal Cliëntoverleg
LSM	Limburg Sterk Merk
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OW	Opvoedingswinkel
TAO	Team Advies en Ondersteuning Ervaringsdeskundigen in de Armoede
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling

INHOUD

1 THUISCOMPAGNIE IN EEN NOTENDOP

1. THUISCOMPAGNIE - EEN TOTAAL PROJECT	3
2. THUISCOMPAGNIE - EEN SPECIFIEKE VORM VAN GEZINSZORG	4
3. THUISCOMPAGNIE - SAMENWERKING TUSSEN VELE PARTNERS	6
4. THUISCOMPAGNIE- RESULTATEN VAN DE SAMENWERKING	9
5. THUISCOMPAGNIE ROLT VERDER UIT	10

2 VISIE VAN THUISCOMPAGNIE

1. INLEIDING	13
2. ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING	14
3. OORZAKEN EN KENMERKEN VAN ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING	16
DE WIJZE WAAROP DE SAMENLEVING WERKT, CREËERT UITSLUITING	16
ARMOEDE GAAT NIET ALLEEN OVER EEN TEKORT AAN MATERIËLE DINGEN	16
UITSLUITING ALS DOMINO-EFFECT	17
NIET IEDEREEN OVER DEZELFDE KAM SCHEREN: ELK LEVEN IS ANDERS	17
VEEL TE WEINIG MAATSCHAPPELIJKE WAARDERING	17
ER WORDT TE WEINIG GELUISTERD NAAR DE ARMEN	17
EEN ONGELIJKE MACHTSVERDELING	18
4. SOCIALE UITSLUITING IN DE BELEVINGSWERELD VAN GEZINNEN	19
GEVOELEN VAN MACHTELOOSHEID	19
GEVOELEN VAN WANTROUWEN	19
GESTOORDE COMMUNICATIE	19
VERBINTENISPROBLEMATIEK ALS CENTRALE KENMERK	20
Verbintenis met zichzelf	20
Verbintenis met de anderen	20
Verbintenis met de maatschappij	20
Verbintenis met de toekomst	21
5. SOCIAAL NETWERK EN SOCIAAL KAPITAAL	22
6. EEN ANDERE HULPVERLENING VOOR MAATSCHAPPELIJK KWETSBARE GEZINNEN	23
EMPOWERMENT OP DRIE NIVEAUS	24
Thuiscompagnie versterkt maatschappelijk kwetsbare gezinnen en de ontwikkelingskansen van kinderen die daar opgroeien	24
Thuiscompagnie versterkt hulpverleners, hun organisaties en de sociale omgeving	24

Thuiscompagnie versterkt de gemeenschap	25
VERSTERKEND EN VERBINDEND WERKEN: DE KRACHTLIJNEN VAN BIND-KRACHT	26
PRAKTISCHE ONDERSTEUNING AAN HUIS	28
ALTIJD AFWEGEN TUSSEN VERSCHILLENDE PERSPECTIEVEN	30
Afwegen tussen het juiste doen, de dingen juist doen en het goede doen	30
Afwegen tussen het gezin, de verzorgende en (het systeem van) de dienst	31
Een grens overschreden?	32
ONTWIKKELINGSKANSEN VAN KINDEREN VERHOGEN	33

3 GEZINNEN IN THUISCOMPAGNIE

1. INLEIDING	39
2. MAATSCHAPPELIJK KWETSBAAR GEZINNEN	40
KWETSUREN EN KLOVEN OP VERSCHILLENDE LEVENSDOMEINEN	40
Financiën en administratie	41
Huisvesting	42
Opleiding	43
Tewerkstelling	43
Partnerrelaties	44
Sociaal netwerk en vrijetijdsbesteding	44
Maatschappelijke diensten en voorzieningen	45
ONGEZIENE KRACHTEN	45
ONMACHT LEIDT TOT VERSTORINGEN	47
3. VOOROORDELEN ALS UITDAGING OM ANDERS TE KIJKEN EN GEMEENSCHAPPELIJKHEID TE VINDEN	48
Prinselijke kinderen	48
Tien katten en geen eten in huis	49
Hygiëne is 'quatsch in pakskes'	49
Allemaal een plasma TV en een peperdure GSM	50
Ze roken zich arm en ziek	51
Ze zeggen ja, maar ze doen het toch niet	51
De deur blijft dicht	51
Kinderen in het gezin? Een reden voor een directe (dwingende) aanpak	52
4. LEEFWERELDBOTSINGEN	53
WAARDEN EN NORMEN: ANDERE OMGANGSVORMEN EN SCHIJNBAAR ANDERE PRINCIPES	53
ANDERE CULTUREN, ANDERE RELIGIES, EEN ANDERE SPREEKTAAL	54
DE TAAL VAN HET GEZIN, SPREKEN IN RAADSELS	55
WEERSTAND IS NIET ONGEWOON	56
VERANDERING ALS AFWIJZING	56
'ONGEWONE' COMPLIMENTEN	57
5. HET RECHT OM TEN ALLE TIJDE TE STOPPEN, ZONDER CONSEQUENTIES	58

4 HET SOCIAAL NETWERK VAN GEZINNEN BETREKKEN EN VERBREIDEN

1. INLEIDING	61
2. NETWERKEN IN HUN DIVERSITEIT	62

INFORMELE EN FORMELE NETWERKEN	62
Het informele netwerk dat blijft bestaan ...	62
Het formele netwerk: hulpverleners die komen en gaan	62
FUNCTIES VAN HET SOCIAAL NETWERK	63
INFORMELE NETWERKEN EN SOCIALE MOBILITEIT	64
3. HET SOCIAAL NETWERK (TERUG) IN BEELD BRENGEN	65
4. HET SOCIAAL NETWERK BETREKKEN IS EEN UITDAGING	67
BESPREEKBAAR MAKEN VAN VRAAGVERLEGENHEID	67
GEEN WOORDEN MAAR OOK DADEN?	67
HET NETWERK REAGEERT OP VERANDERING	68
WEDERKERIGHEID IN HET SOCIALE NETWERK: GEPAST REAGEREN OP ZORGENDE GEZINNEN	69
DIGITALE NETWERKEN VAN GEZINNEN EN DE VERZORGENDE	70
EEN EIGEN KRACHT CONFERENTIE KAN KANSEN BIEDEN	71
5. HET SOCIAAL NETWERK VERBREDEN	72
DE RELATIONELE KWETSBAARHEID VAN GEZINNEN	72
DE SCHOOL ALS ONTMOETINGSPLAATS VAN WERELDEN	72
GROEPSWERKINGEN	73
DOMO-WERKINGEN	74
SOCIALE RESTAURANTS, DORPSRESTAURANTS EN DIENSTENCENTRA EN -PUNTEN	74
SOCIAAL-CULTURELE VERENIGINGEN EN SPORTCLUBS	74
STEUNPUNT VAKANTIEPARTICIPATIE EN RAP OP STAP	75
ACTIVERING ALS VORM VAN NETWERKVERBREDING	76

5 DE VERZORGENDE EN DE COACH IN THUISCOMPAGNIE

1. INLEIDING	79
2. DE VERZORGENDE IN THUISCOMPAGNIE	80
VERZORGENDEN ZIJN 'GEWONE MENSEN' DIE MET 'GEWONE DINGEN' BEZIG ZIJN	80
SAMEN DOEN EN INOEFENEN GEEFT DE OPDRACHT VAN DE VERZORGENDE EEN ANDERE INVULLING	81
BASISHOUDING	82
VALKUILEN, KWETSBAARHEDEN EN UITDAGINGEN	84
HET PROFIEL VAN DE VERZORGENDE	86
3. DE COACH IN THUISCOMPAGNIE	87
WAT IS JE TAAK ALS COACH NAAR HET GEZIN?	87
De aanmelding	88
Intake en introductie in het gezin	88
De startfase	89
De groeifase	90
Afbouwfase en nazorg	91
Situaties die je ongerust maken?	91
WAT IS JE TAAK ALS COACH NAAR DE VERZORGENDE?	92
Bereikbaar en aanspreekbaar zijn	92
De basishouding van verzorgenden als centraal aandachtspunt	93
De professionaliteit van de verzorgende bewaken	93
Een coach op twee stoelen: een moeilijke combinatie om coach en verantwoordelijke te zijn?	94
WAT IS JE TAAK ALS COACH NAAR DE AANMELDER EN ANDERE HULPVERLENERS?	94
De aanmelder: het begin van een goede afstemming	94
Andere hulpverleners: verwachtingen en aanpak afstemmen in functie van het gezin	96
WAT IS JE TAAK ALS COACH IN DE EIGEN ORGANISATIE?	96
PROFIEL VAN DE COACH	97

1. INLEIDING	101
OVERZICHT VAN DE FASEN VAN HET ONDERSTEUNINGSproces	102
2. AANMELDINGFASE	104
UITGANGSPUNTEN VAN DE AANMELDING	104
DE TAAK VAN DE COACH IN DE AANMELDINGFASE	104
Informatie geven en verzamelen	104
<i>Wat is de aanleiding voor de aanmelding?</i>	104
<i>Wat is de relatie tussen de aanmelder en het gezin?</i>	105
<i>Welke elementen van kwetsbaarheid en kracht zijn er aanwezig in het gezin?</i>	105
<i>Wat is de vraag aan Thuiscompagnie?</i>	106
<i>Hoe is het gezin samengesteld?</i>	106
<i>Zijn er contra-indicaties?</i>	106
Opvolging van de aanvraag	107
<i>Wat als de aanmelder niets meer laat horen?</i>	107
Kan het gezin opgenomen worden in het kader van Thuiscompagnie?	107
Kan de organisatie de hulp starten?	108
3. INTAKEFASE	109
UITGANGSPUNTEN VAN DE INTAKEFASE	109
DE TAAK VAN DE COACH IN DE INTAKEFASE	110
VOORBEREIDING VAN HET INTAKEGESPREK	110
Wie is er aanwezig tijdens het intakegesprek?	110
Waar gebeurt de intake?	111
Interne afstemming over de hulp	112
OP INTAKE	112
Wat kan aan bod komen in het eerste gesprek	113
<i>Zicht krijgen op de leefwereld van het gezin</i>	113
<i>Kennismaking met het gezin</i>	113
<i>Stel jezelf voor als coach</i>	114
<i>Thuiscompagnie toegankelijk maken voor het gezin</i>	115
<i>Bespreek hoe wordt omgegaan met de informatie over het gezin</i>	116
<i>Bespreek de vraag en de verwachtingen van het gezin</i>	116
<i>Bespreek de randvoorwaarden om de hulp mogelijk te maken</i>	117
<i>Bespreek met het gezin of er een volgend gesprek mag doorgaan</i>	121
WAT KAN AAN BOD KOMEN IN HET TWEEDE (EN DERDE) GESPREK?	121
Was alles duidelijk in het vorige gesprek?	121
Leg uit bij wie ze voor wat terecht kunnen	121
Het administratief dossier, praktische afspraken en de randvoorwaarden	122
DOELEN TIJDENS DE INTAKE?	122
NA DE INTAKE	123
Aanrader 'even checken'	123
'Warm houden'	123
Koppel het resultaat terug naar de aanmelder	123
4. STARTFASE	125
UITGANGSPUNTEN VAN DE STARTFASE	125
TAAK VAN DE COACH IN DE STARTFASE	126
Voorbereiden en instrueren van de verzorgende	126
Installeren van de hulp	126
<i>Introduceren van de verzorgende in het gezin</i>	126
<i>Opvolgen van de relatie tussen gezin en verzorgende</i>	127

<i>Opvangen van leefwereldbotsingen</i>	127
<i>Omgaan met weerstand</i>	127
Opvolgen van randvoorwaarden	128
TAAK VAN DE VERZORGENDE IN DE STARTFASE	128
Opbouwen van een vertrouwensrelatie	128
Opbouwen van een werkrelatie	129
<i>Invoegen en toevoegen</i>	129
<i>Werken aan rust en stabiliteit</i>	129
<i>Werken met het mandaat om te mogen helpen</i>	129
DOELEN IN DE STARTFASE	130
5. GROEIFASE	131
UITGANGSPUNTEN VAN DE GROEIFASE	131
TAAK VAN DE COACH IN DE GROEIFASE	131
Ondersteuning van het gezin	132
<i>Werkdoelen formuleren</i>	132
<i>Evalueren en bijsturen</i>	132
<i>Motivatie</i>	132
<i>Vooruitgang</i>	132
<i>Omgaan met herval in oude patronen</i>	133
Ondersteuning van de verzorgende	134
<i>Afstemming op het gezin</i>	134
<i>Opnemen van een passende verantwoordelijkheid</i>	134
<i>Positionering ten opzichte van andere hulpverleners</i>	135
<i>Eigen thema's van de verzorgende</i>	136
TAAK VAN DE VERZORGENDE IN DE GROEIFASE	137
Blijven invoegen, toevoegen waar mogelijk	137
Werken aan verandering	137
<i>Omgaan met dagelijkse besommeringen en crisissituaties</i>	137
<i>Aanleren van nieuwe vaardigheden</i>	137
<i>Versterken wat al lukt en wegwerken van belemmerende factoren</i>	138
<i>Bieden van psychosociale en pedagogische ondersteuning</i>	138
DOELEN IN DE GROEIFASE	138
6. AFBOUWFASE	140
UITGANGSPUNTEN VAN DE AFBOUWFASE	140
TAAK VAN DE COACH IN DE AFBOUWFASE	140
Afbouw bespreekbaar maken	140
<i>Afbouwen op vraag van het gezin</i>	141
<i>Afbouwen op vraag van de verzorgende</i>	142
<i>Afbouwen op vraag van de organisatie</i>	143
Time-out als nieuwe kans	144
Afspraken maken over termijn en wijze van afbouw	144
Afspraken maken over nazorg	144
Zorgvuldig afronden bij hulpverleningspartners	144
TAAK VAN DE VERZORGENDE IN DE AFBOUWFASE	145
<i>Regelmatig stil staan bij wat het gezin zelf kan</i>	145
<i>Praten over wat het gezin tegenhoudt om zonder hulp verder te gaan</i>	145
<i>Manieren zoeken om het netwerk te versterken</i>	145
<i>Oprechte tevredenheid tonen met wat het gezin heeft bereikt</i>	146

7

MOTIVATIE EN VOORUITGANG

1. INLEIDING	149
2. MOTIVATIE ALS MOTOR VAN VERANDERING	150
MOTIVATIE IN HET GEZIN: EEN 'VRAAG' NAAR ONDERSTEUNING	150
MOTIVATIE BIJ DE VERZORGENDE EN DE MEDEWERKERS VAN DE DIENST	151
3. GEDRAGSVERANDERING IS EEN PROCES: DE CIRKEL VAN PROCHASKA EN DICLEMENTE	152
DE FASES IN DE VERANDERINGSCIRKEL	152
EEN CYCLISCH PROCES WAAR TERUGVAL MOGELIJK IS EN DAT DESALNIETTEMIN HOOPVOL STEM	153
HOE PASSEN WE DE VERANDERINGSCIRKEL TOE IN THUISCOMPAGNIE?	153
Elke verandering gaat gepaard met afscheid nemen	154
Gebrek aan motivatie is geen reden om niets aan te bieden	154
Herval: mogelijkheden tot positief herkaderen	155
DE HOUDING VAN DE VERZORGENDE EN DE COACH IN DE VERSCHILLENDE FASES	155
Fase 1, voorbeschouwing: behoud van contact is cruciaal	156
Fase 2, overpeinzing: zoeken naar wat onder de waterspiegel ligt	156
Fase 3, voorbereiding: alternatieven bekijken	157
Fase 4, beslissing: het gezin beslist	158
Fase 5, actieve verandering: actieve verandering realiseren	158
Fase 6, stabilisatie: de verandering consolideren	158
4. VOORUITGANG	159
DE MATE VAN VOORUITGANG HANGT AF VAN DE LAT WAARMEE JE MEET	159
REKENING HOUDEN MET DE REALITEIT VAN EEN LEVEN IN ARMOEDE	160
HERVAL IS EEN ELEMENT VAN VOORUITGANG	161
OOG HEBBEN VOOR VOORUITGANG OP VERSCHILLENDE DOMEINEN	161
VOORUITGANG ZICHTBAAR MAKEN	164
Met gezinnen praten over vooruitgang	164
Met verzorgenden praten over vooruitgang	166
Andere hulpverleners vooruitgang leren zien	167
WERKEN MET SCHALEN OM DE EVOLUTIE IN KAART TE BRENGEN	168

8

VERSTERKEND & VERBINDEND COACHEN

1. INLEIDING	173
COACHING ALS ONDERSTEUNING VAN EMPOWERMENT OP VERSCHILLENDE NIVEAU'S	173
DE COACH EN DE AANPAK VAN HET COACHINGSGESPREK IN EEN NOTENDOP	174
COACHING NAAST ANDERE ONDERSTEUNINGSVORMEN	175
OPBOUW VAN DIT HOOFDSTUK	175
2. HET GEZIN COACHEN	176
HET INTAKEGESPREK	176
Situering	176
Het intakegesprek legt de basis voor verdere samenwerking	177
<i>Jezelf en de dienst voorstellen</i>	177
<i>Polsen naar de concrete aanleiding voor de vraag naar hulp</i>	177
<i>Wat is belangrijk voor het gezin?</i>	178
<i>Zoeken naar verbinding, mogelijkheden en beperkingen</i>	179
<i>Zicht krijgen op de gewenste ondersteuningsstijl</i>	180
<i>Duidelijk communiceren over het takenpakket, afspraken en regels</i>	180
<i>De 'werk'ruimtes bekijken</i>	181

Aandachtspunten bij de intake	181
<i>Neem de tijd</i>	181
<i>Toon jezelf als mens</i>	181
<i>Respecteer de autonomie van het gezin</i>	182
<i>Ga dieper in op de dingen die de gezinsleden zeggen</i>	182
<i>Pas je spreekstijl aan</i>	182
<i>Notities tot een minimum beperken en delen met het gezin</i>	182
<i>Voorzichtig met een laptop</i>	183
<i>Je mag niet binnen?</i>	183
EVOLUTIEBESPREKINGEN	183
Doel van een evolutiebespreking	184
Verloop van een evolutiebespreking	184
<i>Hoe loopt de ondersteuning nu?</i>	185
<i>Waar gaan we in de komende periode rond werken?</i>	185
Frequentie en duur van een evolutiebespreking	185
Vorbereiding van een evolutiebespreking	186
Thema's bespreekbaar maken tijdens evolutiebesprekingen	187
<i>Positieve boodschappen geven en ontvangen moet je leren</i>	187
<i>Nieuwe dingen introduceren</i>	187
<i>De inzet van het gezin evalueren: het samen doen</i>	187
<i>Verbinding leggen</i>	188
<i>Voorkomen dat de hulp belastend wordt</i>	188
<i>Wordt het gezin sterker?</i>	188
<i>In verbinding blijven bij onrustwekkende signalen</i>	189
AFBOUWEN	189
Hulp afbouwen creëert spanning	189
Gezinnen die zich afhankelijk opstellen uit angst voor afbouw	190
Afbouw op een krachtgerichte manier bespreekbaar maken	190
<i>Aangrijpingspunten voor een gesprek over kwetsbaarheid en krachten</i>	190
<i>Voorbeeld van een gesprek over de afbouw van de ondersteuning</i>	191
Goed is goed genoeg	192
3. DE VERZORGENDE COACHEN	194
VOORWAARDEN EN AANDACHTSPUNTEN	194
Zorg dat de verzorgende zich veilig voelt	194
Troeven erkennen, valkuilen en grenzen verkennen	195
<i>Spontane verbinding</i>	196
<i>Authenticiteit</i>	196
<i>Breed inzetbaar</i>	196
<i>Langdurig aanwezig in het gezin</i>	196
<i>Noden zien</i>	196
Praten over doen, denken en voelen	196
Een taal vinden om over de dingen des levens te spreken	197
De positie van de verzorgenden en haar groeiproces	197
HANDVATTEN BIJ HET COACHEN	198
De zorg is gedeelde zorg	198
'Het gezin' bestaat niet	198
Passende modellering	199
Grenzen bewaken en benoemen	200
Het gezin loslaten	200
Praktische aanpak als invalshoek	200
Het anders zijn van het gezin toelaten en kleine vooruitgangen helpen zien	201
Het juiste doen, het goede doen, de dingen goed doen en de kijk van verschillende betrokkenen	201

DE STAPPEN VAN EEN COACHINGSGESPREK	202
Stap 1: Actief luisteren	202
Stap 2: Richting geven door vragen te stellen en informatie te ordenen	202
Stap 3: Toevoegen	203
Stap 4: Samen zoeken naar aanpak	203
INSPIRERENDE THEMA'S OM RICHTING TE GEVEN AAN HET COACHINGSGESPREK	204
De professionaliteit van de verzorgende versterken: aandacht geven aan de relatie	204
Een krachtgerichte bril opzetten	205
<i>Positief herkaderen</i>	205
<i>Verwondering als instrument om te zoeken naar eigen krachten</i>	205
<i>Leren uitdrukken dat je iets van het gezin leert</i>	205
<i>Krachtgericht interveniëren kan botsen: stilstaan bij het effect</i>	205
<i>De empowermentbloem om te focussen op het versterken</i>	206
Werken op maat van het gezin	206
De motivatie van de verzorgende op peil houden	206
<i>Waarom niet vooruitgaan toch vooruitgaan is</i>	206
<i>Leren omgaan met (te) hoge verwachtingen van anderen</i>	207
<i>De druk van buitenaf bespreekbaar maken in het gezin: een kans op verbinding</i>	207
Een passende verantwoordelijkheid opnemen	208
<i>Schat in welke druk er op de verzorgende ligt</i>	208
<i>Creëer duidelijkheid over het mandaat van de verzorgende vanuit de dienst</i>	208
<i>Positionering van de verzorgende ten aanzien van andere hulpverleners</i>	209
<i>Thema's eigen aan de verzorgende</i>	209
<i>Creëer duidelijkheid over je taak als coach</i>	210
Praten over invoegen en toevoegen	210
Aanvaarden dat er verschillende manieren bestaan om iets te doen	211
Verbinding creëren door een open houding	212
HETE HANGIJZERS	213
Omgaan met afval	213
Huisdieren	214
Partnerproblemen	216
Alcohol – middelen – medicijnen	216
'Ik ga je een geheim vertellen'	217
4. TWEE UITGEWERKTE CASUSSEN UIT DE PRAKTIJK	218
VERSCHILLENDE PERSPECTIEVEN TEGENOVER ELKAAR AFWEGEN	218
ONDERSTEUNINGSGESPREKKEN MET MOEDER EN DE VERZORGENDE N.A.V. VAN EEN 'WEEKENDOPROEP'	220
Een ondersteunend gesprek met de verzorgende	221
<i>Luisteren en erkenning geven</i>	221
<i>Richting geven door een thema in te brengen</i>	221
<i>Op een krachtgerichte manier helpen kijken</i>	222
<i>Hoe kan de verzorgende hier passend mee omgaan?</i>	223
Een ondersteunend gesprek met moeder	223
<i>Invoegen</i>	223
<i>Toevoegen en verkennen, verbreden en verbinden</i>	223
<i>Wat kan ondersteunend voor je zijn?</i>	224
Een zelfonderzoek	224
<i>Een dubbel gevoel</i>	224
<i>Een steun zijn, de last delen</i>	224

1. INLEIDING	227
2. DIALOOG VANUIT EEN KRACHTENPERSPECTIEF	228
ZOEKEN NAAR KRACHTEN VERGT EEN VERBREDE KIJK	228
OPEN VRAGEN STELLEN EN ACTIEF LUISTEREN IS UITNODIGEN TOT DIALOOG	229
Actief luisteren	229
Parafrazeren (terug geven)	229
Stel open vragen	229
Verduidelijkingsvragen en interpretatie toetsen	229
Geef erkenning aan gevoelens	229
VRAGEN DIE HELPEN OM BREDER TE KIJKEN	230
PROBLEEMGERICHTE VERSUS KRACHTGERICHTE VRAGEN	233
3. POSITIEF HERKADEREN	235
KIJKEN VANUIT EEN KRACHTGERICHTE INVALSHOEK	235
VERBINDING KUNNEN LEGGEN TUSSEN KWETSBAARHEDEN EN STERKTES	237
HERKADER IN DE CONTACTEN MET ANDEREN	238
INSPIRERENDE SCHEMA'S OM VERBINDING TE LEGGEN TUSSEN KWETSBAARHEDEN EN KRACHTEN	239
4. DE EMPOWERMENTBLOEM: PRINCIPES OM KRACHTGERICHT TE WERKEN	241
INZETBAAR OP VERSCHILLENDE NIVEAU'S	242
EEN ILLUSTRATIE: PARTICIPATIEF WERKEN	242
Beslissingsvrijheid	242
Keuzemogelijkheden	243
Toegang tot hulpbronnen uitbreiden	243
Geloof in zichzelf verhogen	244
Verhogen van assertiviteit	245
Omgaan met boosheid	246
Kritisch denken	247
Vooroordelen ten aanzien van maatschappelijk kwetsbare gezinnen doorbreken	248
5. INVOEGEN EN TOEVOEGEN	249
INVOEGEN	250
Wat is invoegen?	250
Hoe voeg je je in?	250
TOEVOEGEN	251
Wat is toevoegen?	251
Communicatie over toevoegen is een meerwaarde	252
Jouw visie binnen brengen (toevoegen) zonder te kwetsen?	252
TOEVOEGEN IS OPDRACHTEN HERBEKIJKEN EN VERRUIMEN	254
TOEVOEGEN OP MAAT	254
Afgestemd op het gezin en op de situatie	255
Alles op zijn tijd	255
OPBOUW VAN EEN ONDERSTEUNEND EN RICHTINGGEVEND GESPREK	256
6. SPIEGELEN	258
SPIEGELS VAN ZICHZELF, VAN DERDEN EN JEZELF	258
7. MEERZIJDIGE PARTIJDIGHEID	261
MEERZIJDIGE PARTIJDIG ZIJN EN VERBINDEND WERKEN	261
8. EEN GEDEELDE KIJK OP DOELEN	263
TIJD NEMEN OM AAN ELKAAR TE WENNEN	263
ZOEK EEN TAAL OM MET HET GEZIN OVER DOELEN TE SPREKEN	263

NIET TEVEEL OP KORTE TIJD WILLEN	264
DOELBEPALING	264
SCHAALVRAGEN ALS HULPMIDDEL	265
9. DE DRAAGLAST-DRAAGKRACHTBALANS	267
10. INSTRUMENT VOOR DOELGROEPAFBAKENING	269
INTERPRETATIEREGELS SCORESysteem	269
WANNEER GEBRUIK JE DIT INSTRUMENT?	270
11. TOELEIDINGSFORMULIER	272
12. PARTICIPATIEF STAPPENPLAN	277

10 SAMENWERKEN MET ANDERE HULPVERLENERS

1. MET HULPVERLENERS EN VERZORGENDEN IN HETZELFDE GEZIN	281
AFSTEMMING AAN HUIS	282
Afstemming met andere thuisbegeleiders	282
DUIDELIJKHEID VOOR HET GEZIN	283
Bemiddelen tussen het gezin en andere hulpverleners	284
UITWISSELEN VAN INFORMATIE MET ANDERE HULPVERLENERS	285
Gedeeld beroepsgeheim	285
Communicatieschrift	285
OMGAAN MET DE DRUK VANUIT ANDERE HULPVERLENERS	285
STEM OOK IN DE AFBOUWFASE AF MET ANDERE HULPVERLENERS	286
DE VERZORGENDE POSITIONEREN TEN AANZIEN VAN (DE VERWACHTINGEN VAN) ANDERE HULPVERLENERS EN DE RUIMERE SAMENLEVING	286
2. LOKAAL CLIËNTOVERLEG EN THUISCOMPAGNIE	289
EEN LCO TER SPRAKE BRENGEN	290
DE AANVRAAG VOOR EEN EERSTE LCO VOORBEREIDEN	290
EEN LOKAAL CLIËNTOVERLEG VOORBEREIDEN	291
DE POSITIE VAN DE VERZORGENDE OP HET LCO DUIDELIJK MAKEN	291

11 STAPSTENEN NAAR EEN MANAGEMENT VAN VERBONDENHEID

1. INLEIDING	295
2. KEUZES MAKEN MET HET OOG OP MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT	297
INZETTEN OP EEN UITGESPROKEN 'BREDE' VISIE	297
VERSTERKTE GEZINSZORG VOOR EEN GROTE DIVERSITEIT AAN KWETSBARE GROEPEN	298
GEZINSZORG ECHT TOEGANKELIJK MAKEN VOOR KWETSBARE GEZINNEN	298
Ruimte maken voor intensieve begeleiding van gezinnen op verschillende domeinen	298
Kiezen voor langdurige begeleiding door eenzelfde persoon	299
Financiële ruimte maken om kwetsbare gezinnen op te nemen	300
3. GOED ZORGEN VOOR VERZORGENDEN	302
INVOEGEN IN HET 'ONGEWONE' MOGELIJK MAKEN	302
RUIMTE VOOR ONDERSTEUNING BRENGT RUIMTE VOOR DE ONTWIKKELING VAN DE VERZORGENDEN	303
RUIMTE VOOR EXPERIMENT EN BUITEN DE LIJNTJES KLEUREN	303
4. EEN ORGANISATIE DIE STEEDS BETER WORDT	304
EEN BEZIELENDE ORGANISATIECONTEXT OPZETTEN	304

BETROKKENHEID ORGANISEREN	305
EEN WAARDERENDE CONTEXT CREËREN	305
Invoegen om verbreding en vernieuwing mogelijk te maken	305
Aandacht voor het positieve	305
Problemen worden uitdagingen en kansen	305
Waarderend leiderschap	305
WERKEN AAN EEN LERENDE CONTEXT, AAN EEN OPEN LEERCULTUUR	306
LOOPBAANONTWIKKELING	307
5. BEROEPSGEHEIM IN DE GEZINSZORG	308
GEDEELD EN GEZAMENLIJK BEROEPSGEHEIM	308
VERTROUWEN OF VEILIGHEID?	309
SCHULDIG VERZUIM	309
6. EEN GPS BIJ ETHISCHE DILEMMA'S	310
BEWUST OMGAAN MET ETHISCHE DILEMMA'S	310
ORIËNTATIE IN DE BREEDTE: DE FEITEN	311
ORIËNTATIE IN DE HOOGTE: DE NORMEN	312
ORIËNTATIE IN DE DIEPTE: WAARACHTIGHEID	313
DE KNOOP DOORHAKKEN: MORELE OORDEELSVORMING	314

COLOFON

Uitgave

De deputatie van de provincieraad van Limburg
Herman Reynders, gouverneur-voorzitter
Marc Vandeput, Ludwig Vandenhove, Igor Philtjens, Frank Smeets, Jean-Paul Peuskens, Inge Moors, gedeputeerden,
en Renata Camps, provinciegriffier

Tekst

Directie Welzijn, Cluster Samenleving, S-ement in samenwerking met Ellen Cypers, Patricia Daems, Anneleen D'Hooge, Odette Geelen, Hilde Genoe, Guy Hoeven, Mieja Engelen, Lieve Kavs, Kristien Nys, Cécile Peters, Ine Spreuwers, Koen Vansevenant, Katrien Vandenbempt en Agnes Verbruggen

Eindredactie

Kristien Nys, Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, HUB-KAHO
Mieja Engelen, directie Welzijn, Cluster Samenleving, S-ement

Coördinatie

Mieja Engelen, directie Welzijn, Cluster Samenleving, S-ement

Vormgeving

Caroline Van Poucke + Grafische Producties, Informatie en Communicatie, provincie Limburg

Fotografie

Caroline Van Poucke

In het draaiboek vind je foto's van gezinnen, verzorgenden en coaches die in Thuiscompagnie betrokken zijn naast foto's die in scene zijn gezet. We danken iedereen die hieraan meegewerkt heeft.

Drukwerk

Directie Facilitair Beheer, printkamer
Realise, Hasselt

Oplage

500

Wettelijk depotnummer

D/2014/5857/025

Sponsor

Met dank aan

alle diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg die meewerken aan Thuiscompagnie: Familiehulp vzw, Landelijke thuiszorg vzw, Solidariteit voor het Gezin, Thuis hulp De Voorzorg, vzw Thuisverzorging de 'Eerste Lijn', de OCMW-diensten voor gezinszorg van de Welzijns-regio Noord Limburg, Beringen, Diepenbeek, Dilsen-Stokkem, Gingelom, Halen, Herk De Stad, Heusden-Zolder, Kinrooi, Kortesseem, Leopoldsburg, Lummen, Maaseik, Sint Truiden, Zonhoven.